

ABDULLAH B. HUBEYK EL-ANTAKÎ (1)*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn muhammedin ve âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn... Emmâ ba'd!..

Çok aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rahmeti, bereketi, ihsânı, ikrâmı üzerinize olsun...

Türkçe'ye tercümesi yapılmamış olan, tasavvufî sahada kaynak kitaplardan birisi *Tabakâtü's-Süfiyye* isimli eserin okunmasına devam ediyoruz. Hayatını okuyacağımız şahıs Abdullah ibn-i Hubeyk el-Antakî. Bundan önce terceme-i hâlini bitirdiğimiz zât da Antakyalı idi. Böyle bizim memleketimizle ilgili yerler olunca, seviniyoruz ayrıca... Hissediyorum ki memleketimizde, el-hamdü lillâh, İslâm'ın ta en eski asırlarından beri, ne mübarek insanlar yetişmiş bu topraklarda... Tarihi, ne kadar İslâmî bir tarih...

Biliyorsunuz, bizim tarihimizi —İslâm'ı atlayıp— daha önceki devirlere götürmek isteyenler var. Tabii, İslâm'dan önceki devirlere gidildiği zaman

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

da, yine Anadolu'da yetişmiş peygamberler var. Meselâ, Lokman AS'ın Tarsus'ta, Misis'te olduğuna dair rivayetler var. Sonra Tarsus'ta, daha başka şehirlerde yine peygamber kabirleri var... Urfa'da biliyorsunuz, Eyyûb AS'ın kabri var. Yâni, hakîkaten çok güzel bir memleketin, bir ülkenin sahibi bulunuyoruz. Allah'a hamd ü senâlar olsun...

Allah bizim gafletimizden, almamız gereken tedbirleri almamamızdan, gerekli çalışmaları yapmamamızdan ve kendisine güzel kulluk etmediğimiz için, bizi cezalandırıp bu toprakların elimizden alınmasından bizi korusun... Biziyolunda dâim, zikrinde kâim kullar eylesin... Bu mübarek şahısların hayatlarını, mübarek insanlar nasıl yaşıyorlarmış, nasıl düşünüyorlarmış, anlayalım da, biz de biraz karınca karınca onların yolunda yürüelim diye okuyoruz zâten...

Evet, seviniyorum; yâni, bizim memleket ile ilgili bir şey çıkınca, böyle bir şahıs, bir yer çıkınca, hoşuma gidiyor. Belki siz de aynı şeyleri hissediyorsunuzdur.

Bu mübarek şahsın hayatını ve eserlerini okumağa başlamadan önce, tabii en başta Peygamber SAS Efendimiz'in rûh-i pâkine, biz âciz, nâçiz ümmetlerinden birer hediye-i Kur'aniyye olsun diye; sonra onun mübârek âlinin, ashabının, etbâının, ahabbâının, ihvânının, hulefasının ve mânevî irşad makamının varisleri olan evliyâullah büyüklerimizimizin, sâdât ve meşâyih-i turûk-u aliyyemizin ruhları için;

Bu beldeleri cihad eyleyip, canını malını ortaya koyarak, Allah'ın rızasını kazanmak maksadıyla, çok büyük fedâkârlıklar yaparak fethetmiş olan, Fâtih Sultan Muhammed Han'ın ve ordusu mensublarının; ondan önceki ve ondan sonraki fâtiplerin, şehidlerin, gâzilerin, mücahidlerin hepsine muazzam şükran borcumuz vardır, onların ruhları için; cümle hayır hasenât sahiplerinin ve şu camiye böyle güzel haliyle yapıp hizmete sunmuş olanların, kimin hayrına yapılmışsa onların ruhları için;

Uzaktan, yakından bu dersi, bu güzel kitabın mevzûlarını dinlemek üzere gelmiş olan siz kıymetli, değerli, sevgili, muhterem kardeşlerimizin ahirete göçmüş olan, tarihin derinliklerine doğru bütün müslüman âbâ ü ümmehât, ecdâd u ceddât, akrabâ u taallukâtı, ahlâb ü yârân, evlâd ü zürriyyâtının ruhları için;

Bizler de Rabbimizin sevdiği kulları zümresine dahil olalım, iki cihanda aziz ve bahtiyâr olalım diye bir Fatiha, on bir İhlâs-ı Şerif okuyup ruhlarına hediye edelim; o mübareklerin ruhları şâd olsun, kabirleri nur dolsun, makamları a'lâ olsun; bize de şefaati, himmetleri nasib olsun diye, buyurun:

.....

a. Abdullah ibn-i Hubeyk el-Antàkî Hakkında

عَبْدُ اللَّهِ بْنِ حُبَيْقِ الْأَنْطَاقِيِّ كُنْيَتُهُ أَبُو مُحَمَّدٍ

(*Ve minhüm abdu'llàh'bni hubeykı'bni sâbıkını'l-antàkiyyü*) O mübareklerden birisi de, tercüme-i hâli yazılan evliyâullahın, o mübarek Allah'ın sevgili kullarından birisi de şu Abdullah ibn-i Hubeyk ibn-i Sâbık el-Antàkî'dir. Yâni, Antakyalı Sâbık oğlu, Hubeyk oğlu Abdullah'tır.

(*Künyetühû ebû muhammed*) Künyesi Ebû Muhammed imiş, yâni Muhammed'in babası demek.

صَحْبَ يُوسُفَ ابْنِ أَسْبَاطٍ

(*Sahibe yûsufe'bni esbât*) Daha önce hayatı anlatılan Yusuf ibn-i Esbât ile ahbablığı olmuş, onun sohbetinde bulunmuş, onun sohbetlerine devam etmiş.

وَهُوَ مِنْ زُهَّادِ الصُّوفِيَّةِ

(*Ve hüve min zühhâdi's-süfiyyeh*)
“Mutasavvıfların zâhidlerindedir bu da...”

Zâhid, zühd sahibi demek. Zühd ne demek?.. Dünyaya aldırmamak, önem vermemek, gönül bağlamamak demek.

Hadis-i şerif var, biliyorsunuz:¹

إِزْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبَّكَ اللَّهُ وَازْهَدْ فِيمَا فِي أَيْدِي
النَّاسِ يُحِبَّكَ النَّاسُ

(د. طب. ك. هب. عن سهل بن سعد)

(İzhed fi'd-dünyâ) “Dünyaya önem verme, meyletme, gönül bağlama, dünyaya karşı zâhid ol, müstağni ol; (yuhıbbüke’llâh) Allah sever seni. (Ve’zhed mâ bi-eydi’n-nâs) İnsanların elindekine karşı müstağni ol, onlara gönül bağlama, onları isteme, onu temenni etme; (yuhıbbüke’n-nâs.) insanlar seni sever.” Dünyayı hedef etme, dünyaya göz dikme, Allah seni sever; insanların elindeki mallara göz dikme, insanlar seni sever.

Tok gözlü, müstağni, gözü tok, gönlü tok... Menfaat için güzel çizgisini değiştirmeyen, bozmayan, kale gibi sağlam... Paranın pulun satın alamayacağı, menfaatin yoldan saptıramayacağı insan... Zâhid bu.

Niye Allah bize, dünyaya önem vermemeyi emrediyor?

¹ İbn-i Mâce, Sünen, c.II, s.1373, no:4102; Hâkim, Müstedrek, c.IV, s.348, no:7873; Taberânî, Mu’cemü’l-Kebîr, c.VI, s.193, no:5972; Beyhakî, Şuabü’l-İman, c.VII, s.344, no:10522; Ebü Nuaym, Hilyetü’l-Evliyâ, c.VII, s.136; Kudâî, Müsnedü’ş-Şihâb, c.I, s.373, no:643; Sehl ibn-i Sa’d RA’dan.

Çünkü:

حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ

(*Hubbü'd-dünyâ re'si küllü hatîetin*)² “Dünyayı sevmek, bütün hataların kaynağıdır.”

Ama dünyayı sevmek ne demek?.. Bunun da çeşitli konuşmalarımızda izahını yaptık. Dünya enlemleri, boylamları olan, kıtaları, okyanusları olan yerküresi demek değil... Arapçada, hadis-i şerifte, ayet-i kerimede dünya, içinde yaşamakta olduğumuz bu hayat demek. Dünya bu, yâni aklınıza küre gelmesin... Yaşamakta olduğumuz hayat.

Dünyayı sevmek ne demek?.. Bu hayatı esas almak, her şeyini, bu hayatta bir şeyler elde etmek için harcamak. Bunun zıddı nedir?.. Ahireti sevmek. Ahiret ne? Ahiret de bundan sonraki hayat. Görmediğimiz, şu anda elimizde olmayan, ileride yaşayacağımız bir hayat, ikinci bir hayat...

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.346, no:6091 ve s.1266, no:8577, 8580; Keşfü'l-Hafâ, c.I, s.126, no:323.

² *Beyhakî, Şuabü'l-İman, c.VII, s.338, no:10501; Ebû Nuaym, Hilyetü'l-*

Evlîyâ, c.VI, s.388; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.III, s.428; Hz. İsâ AS'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.192, no:6114; Keşfü'l-Hafâ, c.I, s.412, no:1099;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XXXI, s.326, no:45030.

Bu birinci hayat, fâni... Seksen yıl, yüz yıl, yüz yirmi yıl, şu kadar, bu kadar yaşıyor insanlar, sonra ölüyor. Herkes fâni, Allah'tan başka her şey fâni...

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ

(الرحمن: ۲۶)

(*Küllü men aleyhâ fân*) “Her varlık fâni bu dünyada...” (Rahman, 55/26)

Ahirete inanmış bir kimse olarak, bir müslüman ne yapacak?.. Ben biliyorum ki öldükten sonra ahiret var. Allah'ın huzuruna gideceğiz, mahkeme-i kübrâ var... Ondan sonra da, ceza veya mükâfât olarak cehenneme gitmek veya cenneti kazanmak var... İşte bu ahiret inancı. İnsanın bu ömründe ahiret için, öteki hayat için çalışması lâzım!.. İslâm bunu emrediyor. Bu hayatı hedef almaması, esas almaması lâzım!

Bu hayat nedir?.. Bu hayat imtihan yeridir. Bu hayat öteki hayatı kazanma yeridir. Cenneti kazanma veya cehenneme düşmeye sebep olma yeridir. İmtihandır burası, fânîdir, imtihan yeridir, burada birtakım kaidelere de bağlıyız, elimiz kolumuz bağlı: Haramları işlemeyeceğiz, emirleri tutacağız, farzları yapacağız,

Allah'ın yolunda yürüyeceğiz; açlık da olsa, meşakkatli de olsa, sıkıntılı da olsa... Şeytanın çağırıldığı yola girmeyeceğiz; zevkli de, keyifli de olsa, menfaatli, paralı, pullu da olsa, tatlı da olsa... Neden böyle? Çünkü, tatlı gibi görülen o şeyler, aslında zararlı...

Hem sana zararlı, hem bedenine zararlı, ruhuna zararlı, hem ailene zararlı, hem topluma zararlı... Onun için yasaklanmış.

Allah iyi şeyi yasaklamaz, kötü şeyi de emretmez. Genel kaide bu... Allah iyi şeyleri emreder. Yasakladığı şeyler mutlaka kötüdür. İçkiyi yasaklamıştır; çünkü sıhhati bozar, aklı giderir... Zinayı yasaklamıştır; çünkü aile yuvası dağılıyor, namus kalmıyor, edepsizlik yayılıyor... Hırsızlığı yasaklamıştır; çünkü burada bu adam alnının teriyle kazanıyor, ötekisi gelip onu çalıp götürüyor, haksızlık oluyor. Zulmü yasaklamıştır, adaletsizliği yasaklamıştır.

Neyi yasaklamışsa, yasağı güzeldir. Neyi emretmişse, emrinin sonunda bir fayda vardır. Orucu emretmiştir; vücudumuza fayda vardır, ruhumuza fayda vardır, ahlâkımıza fayda vardır, nefsimizin terbiyesine fayda vardır...

Zekâtı emretmiştir, para vereceksin diyor, cebimizden para çıkıyor. Allah Allah, durup dururken... Onun da faydası vardır. Topluma faydası vardır, fakirlere faydası vardır, alana faydası vardır, verene faydası vardır. Verenin gönlünü terbiye ediyor, ahlâkını güzelleştiriyor; ötekisinin işini görüyor. Sayılamayacak kadar faydaları vardır.

Domuz etini yasaklamıştır, sebebi vardır. Köpek hakkında hükümleri vardır; sebebi, hikmeti vardır. Her şeyi yerli yerindedir. Bunu ilmen, aklen isbat edebiliriz. Yâni, Allah'ın emrettiği şeylerin hepsinin güzel olduğunu isbat edebiliyoruz.

Yasakladığı her şeyin de kötü olduğunu biliyoruz. Onun için, muvakkat tatlılıklara, keyiflere, zevklere, müslüman aldanmıyor, kapılmıyor.

“–Kumar tatlı, heyecanlı...”

Heyecanlı ama, birisi çok kazanıyor; beleşten, bedavadan haksız bir kazanç... Ötekisi de birden kaybediyor, yuvası yıkılıyor, hanesi yıkılıyor, belki intihara gidiyor. O da fecî bir durum... Onun için kumar zevkli bile olsa yasak... Eğlence, keyif, çalgı, zurna, davul vs. İşte hepsinin kendisine göre zararı var.

Onun için, Allah'ın emirleri ilk bakışta tatsız görünse bile, aslında tatlı ve bütün insanların faydasıdır. İnsanların dünyasını, ahiretini kurtarır. Yasakladığı şeyler insanların zararındır, kesin olarak böyle... Hepsini tek tek ispatlayabiliriz.

Allah'ın yasakladığı şeylerin bir listesini yaparız. Herkesle, cihanla münakaşa ederiz, müzakere ederiz, münazara ederiz; İslâm'ın yasakladığı her şeyin kötülüğünü gösteririz. İslâm'ın emrettiği her şeyin iyiliğini isbat ederiz.

Almanlar bile biliyorlar domuz etinin zararını... Biz haram diye, kitabımız yasakladı diye yemiyoruz. Almanlarda haram değil ama, doktorlar biliyor. Biz haram diye içki içmiyoruz ama, Avrupalılar da içkinin kötü olduğunu biliyor. Bunun gibi...

İşte onun için, bizim bu dünyada ölçümüz nedir: Allah'ın emrini tutmak, Allah'ın güzel dediği şeyleri güzel bilmek, çirkin dediği

şeylerin yanına yanaşmamak, haramlardan uzak durmaktır.

Bu dünya hayatında ana gayemiz nedir?.. Bu dünya, şu andaki hayat nasıl olsa bitecek. Ana gayemiz değil. Öbürkü hayatı kurtarmaktır gaye.

Onun için bu dünyadaki yaşantımızda, dâmâ, öteki hayatı kurtaracak şekilde hareket ederiz. Önümüze fırsat gelir, çanta yere düşmüştür, adam gidiyordur, görmedi, fark etmedi, gitti, içinde milyonlar var... Biz onu buluruz, adamın çantasındaki adresten, götürür veririz. İçermeyiz yâni. Hiç kimse görmedi... İşte al bu çantayı, şu kadar milyon dolar... Hayır! Veririz biz. Helâl işi yaparız.

Namahreme bakmayız, flörtü sevmeyiz, istemeyiz, doğru görmeyiz. Kaçımız, göçümüz vardır; haremlüğümüz, selâmlüğümüz vardır... İçki yasağımız vardır. Helâl lokma yemeğe dikkat ederiz.

İşte bu dünya hayatına önem vermeyen, ahireti kazanmağa çalışan bir insan, bu dünya hayatına önem veren insandan farklıdır. Ötekisinin gözü böyle aç, ağzı açık, hop ne bulsa yutacak. Hani diyorlar ki, “Deveyi hamuduyla yutuyor.” Yâ zaten deve kocaman şey, bir de hamuduyla yutacak... Hamut demek üstündeki semeri demek. Deveyi hamuduyla yutuyor. Neden?..

Hırsından. Canavar gibi, doymuyor; suistimallerle milyonlar, milyarlar, trilyonlar dolandırıyor.

“—Yâhu, ben gariban bir memur olarak, bunun onda birini bulsam, yüzde birini bulsam, küçük bir daire alsam da, çoluk çocuğumu biraz rahat ettirsem!” diyen milyonlarca insan var...

Adamı yiyeceğini yiyor, yedikten sonra bilmem kaç yüz mislisini alıyor. İşte onu da götürüyor, hayda huyda harcıyor. Lükste, israfta harcıyor. O aşırı hırslı, bu ahireti düşünüyor. Helâlinden kazanmağa gayret ediyor.

وَهُوَ مِنْ زُهَّادِ الصُّوفِيَّةِ وَالْأَكِلِينَ مِنَ الْحَلَالِ

وَالْوَرَعِينَ فِي جَمِيعِ أَحْوَالِهِ

(*Ve hüve min zühhâdi's-süfiyyeh*)
“Mutasavvıfların zâhidlerindenmiş bu mübarek zât.” Bu önemli. Yâni, dünyaya meyletmeyen, dünyalığa kıymet vermeyen tok gözlü insan demek. (*Ve'l-âkilîne mine'l-halâl*) Helâl yiyenlerden idi bu zât; Abdullah ibn-i Hubeyk.

Helâl lokma yemek, bu da çok önemli... O kadar önemlidir ki... Bir tabak içinde hediye hurma getirmişler Ebû Bekir Efendimiz'e. Kölesi getirmiş. Güzel... Getirmiş tabağı, içinden birkaç lokma almış ağzına; tatlı, güzel bir şey. Sormuş:

“—Nereden buldun?..”

“—Bir müşrikin düğününden...”

“—Hiiih, eyvah! Haram mı bu?.. Haram...”

Hemen boğazına parmağını sokmuş, kusmuş, yediğini çıkartmış.

Hadi yediği kalsın demiyor, çıkartıyor. Kusmuş... Niye böyle yapmış? Diyor ki:

“—Haramla hasıl olan bir hücreye, bir ete, bir vücut parçasına cehennem ateşi yakışır. Onu ancak cehennem temizler. Yâni, haram yiyen insan mutlaka cehennemde yanacak. Onun için yememem lâzım, ondan çıkarttım.” diyor.

Bu dediğimiz kim? Ümmetin imamı, en kuvvetli olan, en başta gelen örnek insan... Haram bir lokmayı boğazından geçirtmemeye bu kadar titiz. Tabii onların yolunda gidenler de, haram lokma yememeğe o kadar titizlenmişler. Helâl lokma yemeğe o kadar dikkat etmişler.

Mânevî hayatın, evliyalık yolunun ilk şartı, helâl lokma yemektir. Haram yiyorsa insan, istediği kadar tesbih çeksin... Haram yiyen bir insanın mâneviyatında bir değişiklik olmaz. Ve Allah-u Teâlâ Hazretleri ibadetlerini, taatlarını kabul etmez.

Peygamber SAS Efendimiz diyor ki: Adam yalvarır:

“—Yâ Rabbi, yâ Rabbi, yâ Rabbi!.. Şunu isterim, bunu isterim...” diye yalvarır.

Allah onun duasını nasıl kabul etsin?..

Halbuki Kur’an-ı Kerim’de ne deniliyor, Allah-u Teâlâ Hazretleri ne buyuruyor:

أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

(المؤمن: ٦٠)

(Ud'ûnî estecib leküm) “Bana dua edin, ben duanızı kabul ederim.” (Mü'min, 40/60) diyor. Ama bak burada ne diyor Peygamber Efendimiz:

“—Allah onun duasını nasıl kabul etsin ki, yediği haram, giydiği haram... Yediği, giydiği haramken, Allah onun duasını kabul etmez.” diyor.

Bunun düz Türkçesi: Lokma haram olunca, giydiği haram olunca Allah onun duasını, ibadetini kabul etmez diyor. İşte işin ana noktası burasıdır. Şimdi burayı kaçırdıktan sonra, haramı yedikten sonra, ondan bir fayda etmiyor.

Camiler dolusu insan var... Türkiye'nin ne kadarı müslüman?..

%99'u müslüman... Kaç tane harama helâle dikkat eden insan var, sen onu söyle bakayım? Kaç tane haram yemeyen insan var?..

Dünyada 1.7 milyar, dünya nüfusunun dörtte biri, beşte biri müslüman varmış... Sen külâhıma anlat onu... Kaç tanesi helâl lokma yiyor? Kaç tanesi haramdan kaçınıyor?.. İslâmî ahlâka kaç tanesi sahip?.. Sahip olmayınca, o kadar müslüman sayısı, fazlalığı bir şey ifade etmiyor. Sivrisinek sürüsü gibi, milyonlarca sivrisinek var... Olsun... Bir ilaçlama yaparsın, hiç sivrisinek kalmaz. Yâni, sivri sineğin çokluğunun ne faydası var?.. Yok. Yâni işe yaramaz elemanın çokluğu.

Nüfus kalabalıklığı önemli değil... Keşke o kadar olmasaydı da sağlam, kale gibi sağlam,

az müslüman olsaydı... Dünyanın altını üstüne getirirlerdi. Her yere İslâm'ı yayar, haksızlığı engellemeğe çalışırlardı. Yapmıyoruz.

Cezayir halkı müslümanmış. Bugünkü gazetelerde söylüyorlar. Yâni, ordu yakaladığı adamların memelerini kopartmış. İşkence yapıyor müslümanlara... Hani ordu müslümandı, nasıl müslüman?.. Müslüman müslümana işkence yapar mı?.. Ama, sanki Fransız istilasındaymış gibi.

Yâni, lafta müslümanlığın kıymeti yok... Müslümanlık dilde değil, kalbinde olacak. Hem de kalbinde müslümanlık olması yetmiyor, hareketleri sağlam bir temele dayalı olacak, kazancı helâl olacak, yediği helâl olacak, giydiği helâl olacak. İşin aslı bu...

Onun için fayda vermiyor. Adı müslüman, ama o kadar...

Bu ne diyor bak:

“—Sòfilerin zâhidlerinden idi. Dünyaya hırsı yok, dünyaya meyli yok... İşi ahiretle; bir. İkincisi: Helâl yemeğe dikkat ederdi.” Helâl yemek için ne yaparlardı bunlar? Elinin emeğiyle geçinirlerdi. Çalışırlardı akşama kadar, hamallık da olsa çalışırdı, kazandığının fazlasını da getirir tasadduk ederdi. Kendisi azıcık yerdi, kalanını tasadduk ederdi.

Geçen yıl Ahmed-i Yesevî yılıydı. Ahmed-i Yesevî Hazretleri Pîr-i Türkistan dedikleri, o kadar büyük bir zât, evliyadan büyük bir zât... Ne yaparmış?.. Tahtadan kaşık yontarmış,

onun kazancıyla geçinirmiş. Kendisi çarşıya da çıkmazmış. Eşğine sepetlerine, heybelerine yonttuğu kaşıkları koyarmış; deh deyip salarmış eşeğini, vururmuş arkasına... Eşegi çarşıda, pazarda dolaşırken bakarmış herkes, beğendiği kaşığı alırmış, parasını koyarmış. Tenezzül bile etmiyor şeylere...

Ama tabii, evliyanın eşegi bile başka türlü oluyor. Müşteri para vermezse, eşek yanından ayrılmazmış. Menkabe olarak böyle anlatılıyor; mümkündür. Yâni, o kadar mânevî derecesi yüksek olan zâtlardan, böyle şeyler beklenir. Allah'ın sevgili kulu oldu mu insan, her şeyi başka türlü olur.

Bu zât demek ki helâl yemesiyle tanınmış, gözünün tokluğuyla tanınmış, ahirete rağbetiyle tanınmış. Başka?..

(Ve'l-veriîn) Veri' ne demek?.. Verâ' sahibi demek. Verâ' ne demek?.. Şüpheli şeyin yanına bile yanaşmayan demek. Haramın yanına yanaşmak değil, şüphelinin bile yanına yanaşmayan... Böyle insanlara veri' derler, yâni müteverri' veya veri' derler. Bu da veriîndenmiş. Yâni şüpheliye bile yanaşmayan. Haramı yapmıyor, mekruhu yapmıyor, günah işlemiyor; şüpheli işin yanına bile yanaşmayan insanlardanmış.

Sonra?.. *(Fî cemîi ahvâlihî) Her işinde böyleymiş. Sadece bir işinde değil. Bakın insanın çeşitli işleri vardır. Kendisinin özel işleri var, ailesi var, çoluk çocuğu, hanımı var. Hanımına karşı muamelesi nasıl? Adil mi,*

Allah'ın seveceği gibi mi?.. Çocuklarına karşı babalığı nasıl? Allah'ın seveceği gibi mi?.. Hanımına zulmediyor mu, dövüyor mu, illallah dedirtiyor mu?... Çocuklarına karşı vazifelerini yapıyor mu, onları iyi yetiştiriyor mu? Onlara helâl lokma yediriyor mu?..

Şahsi işleri var, ailevî işi var, komşuluk işi var, ticari işi var... İnsanın çeşitli cepheleri var. Bunların hepsinin güzel olması lâzım!..

Bak ne imiş: (*Fî cemîi ahvâlihî*) Her halinde şüpheliden de kaçan titiz bir müslümanmış. Helâl lokma yiyormuş, gözü tokmuş, dünyaya meyletmiyormuş. Aferin... Allah şefaatine erdirsin, böyle mübarek insanların...

Geçen hafta okumuştuk, öteki Antakyalı, Ahmed ibn-i Asîmini'l-Antâkî. Onun da sözleri nasıldı böyle, her birisi muhteşem sözlerdi; biliyorsunuz, dinlediniz.

وَأَصْلُهُ مِنَ الْكُوفَةِ وَلَكِنَّهُ مِنَ النَّاقِلَةِ إِلَى
أَنْطَاقِيَّةَ

(*Ve asluhû mine'l-kûfeh*) Bu zat Antakya'da ama kökü, kökeni, aslı Kûfe'den imiş. Kûfe neresi?.. Bağdat'la Musul arasında bir eski, tarihî şehir. Bağdat var ya, Irak'ın başşehri; onun da aşağı, güney tarafında Basra diye bir şehir var.... İşte bu ikisi arasında Bağdat'a yakın, el-Kûfe denilen bir şehir kurmuş Araplar. Eskiden yoktu. Müslümanlar Irak'a yayılıp da orayı fethedince, bir şehir kurdular, Kûfe şehri. El-Kûfe... Kûfeli şahsa el-Kûfî derler. Kûfeli olan demek. Antâkî

olmaktan evvel, Kûfî imiş. Aslı Kûfe'den imiş, sonradan Antakyalı olmuş.

(Ve lâkinnehû mine'n-nâkîleti ilâ antâkiyeh)
Fakat kökeni Kufeli ama, sonradan Antakya'ya nakletmiş. Bakalım onunla ilgili bu kitabı neşreden neler söylemiş?..

Kitabın bir yazarı var. Yazarı kim?.. Ebû Abdurrahmân es- Sülemî. Tâ Horasan'ın Nişapur şehrinden, tâ bundan bin yıl önce yaşamış bir kimse, çok eski. Bir de bu kitabı neşreden kimse var. Neden?.. O adamın eseri güzel diye oturmuş, üzerinde çalışmış. Emek sarf etmiş, bizim okuyup anlayacağımız gibi basmış, neşretmiş. O da büyük alim zât, Nureddin ibn-i Şureybe diye, Ezher ulemâsından... Mısır'ın eski alimlerinden, tasavvufla da ilgisi olan bir zât-ı muhteremmiş. Ben tanımadım ama, benim bir talebem tanışmış kendisiyle.

a. Antakya Hakkında Bilgi

Şimdi tabii o Mısırlı. Bu Antakya kelimesini görünce altına not düşmüş. Antakya'yı nasıl tanıtıyor: *Antakiye okunacakmış, ye harfi şeddeli değilmiş.. Yâni Antakiyye değilmiş. (Kasabatü'l- avâsîmi mine's-sugûri's-şâmiyye) Şam'ın muhtelif hudut mıntıkaları var. Şam'ın hudut mıntıklarından birisinin başşehri imiş.*

Şam neydi Araplara göre?.. Bize göre Şam, Suriye'nin başkenti. Araplara göre Şam ne? Araplara göre, Arabistan yarımadasının solunda olan her yer. Güneşe, döndüğün zaman sol tarafında olan her yer. Yâni kuzeyde olan her

yere, şimalinde olan her yere Şam derler onlar. O zaman Şam bir şehir adı olmuyor, bölge adı oluyor.

Nereden başlıyor?.. Suriye'den başlıyor, Irak'a kadar, İran'a kadar olan mıntıka Şam sayılıyor, Şam mıntıkası. Buranın baş şehirlerinden imiş. Çünkü bir bu tarafı var, bir orta tarafı var, bir sağ tarafı var, bir sol tarafı var. Yâni bir kısmının baş şehirlerinden birisiymiş, yâni önemli şehirlerinden birisi imiş. *Avâsım, âsımanın çoğulu*; koruyan şehir demek. Nasıl koruyor? Etrafında sur var, kale var, onun için içindeki korunmuş oluyor. Böyle içindekini koruyan şehre, *àsıma derler. Tabii Araplar àsıma kelimesini, başşehir mânâsına kullanıyorlar.*

.....

Dağların üstü çamlıktır, denize doğru zeytin ağaçları vardır, portakal bahçeleri vardır. (Ve azûbeti'l-mâ') Sularının tatlılığıyla tanınmıştır. *Akarsuları şırıl şırıl, tatlı, güzel suları vardır. (Ve kesreti'l-fevâkih)* Meyvalarının çokluğuyla tanınmıştır. Çeşit çeşit erik, elma, turunç meyvaları çoktur. *(Vesiati'l-hayr)* Hayrının çokluğuyla tanınmıştır. Yâni, bu sayılanların dışında da, demek ki ticareti hayırları, vs.si olan güzel bir şehir.

(Ve küllü şey'in inde'l-arabi) Arapların nazarında her şey, *(min kıbeli'ş-şâm fehüve antâkiyyü)* Şam tarafında olan, kuzeyde olan her şeye Antâkî derler Araplar.

(*Fetehahâ ebû ubeydeh*, àmirü'bnü'l-cerrâh) Antakya'yı kim fethetmiştir? Aşere-i Mübeşşere'den, cennetlik olduğu Peygamber Efendimiz SAS tarafından müjdelenmiş olan, hayattayken cennetle müjdelenmek şerefine ermiş olan, Ebû Ubeydetü'bnü Cerrah fethetmiş. Şimdi bir şey daha öğrenmiş olduk. Antakyalılara gidip müjde vermemiz lâzım; "Siz neymişsiniz be, bilin!" diye anlatmamız lâzım. Ebû Ubeyde Amir ibnü'l-Cerrah. Bu Aşere-i Mübeşşere'den birisi.

Biliyorsunuz Peygamber Efendimiz bir keresinde bir hurma bahçesinde oturdu, ayaklarını suya doğru salladı ve on kişiye, "Sen cennetliksin, sen cennetliksin, sen cennetliksin!" diye söyledi. Dört halife, yâni Ebû Bekr-i Sıddîk, Ömerü'l-Fâruk, Osman-ı Zinnureyn, Aliyy-i Murtazâ Efendimiz, Sa'd ibn-i Ebî Vakkas, Saîd, Ebû Ubeyde ibnü'l-Cerrah, Abdurrahman ibn-i Avf, Talha, Zübeyir RA.... On tane. İşte onlardan biri olan Ebû Ubeyde ibnü'l- Cerrah fethetmiş.

Antakya'yı küffârdan, müşriklerden fethedip İslâm diyarına katan şahıs kim?.. Peygamber Efendimiz'in ashabından. Daha o zamanlar fethedilmiş. Bu diyarlar nasıl verilir gayrimüslimlere?.. Sahabe emaneti!.. Nasıl oyunlara gelinir?..

(*Ve'stemerret fî yedi'l-müslimîn*) Müslümanların elinde kalmaya devam etti. (İlâ en sakatat fî eydi'r-rûm senete selâsete hamsîn ve selâse mieh) 353 hicrî senesinde Haçlıların eline geçinceye kadar, müslümanların elinde kaldı.

O zaman, Haçlılar Anadolu'dan kuvvetli ordularla gittiler, Antakya'yı fethettiler, 70 bin kişiyi kestiler. Müslümanların etlerini pişirip yiyen komutanları varmış. Getirmiş, pişirmiş, oh tatlıymış diye yemiş. Kadın erkek demediler, müslümanları orada kestiler, bu Avrupalılar...

Bugün de Cezayir'deki katliamı yapan ordunun arkasında Fransa var. Yâni, kökten dinci müslümanlar seçimi kazanmış. Demokrasi yok mu? Sen demokrasiye inanmıyor musun? Bak seçim yapıldı, geldiler, %85 oy aldılar.

Demokrasiye de inanmazlar. Onların hürriyet dediği şey, kendileri için... Çok güzel izah yapıyor Hukuk Fakültesinden bir arkadaş: Kendileri dışındakiler için değil... Roma hukuku da öyleydi. Roma hukuku insanları ikiye ayırırdı. Asiller ve köleler diye. Haklar asillerindi. Ötekilerin hakları yoktu. Roma hukukuna dayalı batılıların hukuku... Onun için, kendileri için demokrasi vardır, Türkiye için demokrasiyi düşünmezler. Suriye için, Cezayir için düşünmezler. Bunu bilmiyor millet...

Onların yaldızlı laflarına aldanmıştır batıcılarımız, batmışlardır, aldanmışlardır. Çünkü çok usta aldatıcıdırlar. Çok güzel reklam ve propaganda yaparlar ama, haçlı ordularının geçtiği yerde yapmadığı zulüm kalmamıştır. İstanbul'a gelmişler, İstanbul o zaman Bizans'ın elindeyken, burayı soyup soğana çevirmişler, Ayasofya'nın hazinelerini yağmalamışlar. Bulgaristan'dan geçerken hristiyanları öldürmüşler, yahudileri diri diri yakmışlardır.

Müslümanların hiç böyle bir şeyi olmamıştır. Yâni müslümanın bir gayr-ı müslimi öldürmesi yoktur. Korumuştur, zımmî diye korumuştur.

Bunlar tarihi hakikatler ama, biz gerçekleri söylemesini bilmiyoruz, öteki herifler de yalanlarında çok usta... Onun için, Avrupalı deyince millet şaşırıyor, apışıyor; bunlar çok dürüst insanlar, bunlar melek gibi insanlar, bunlar demokrasi havarisi... Kanatsız melek, kanatlı melek, kuyruklu yalancı... Beğeniyor.

Ve biz de batıya dönmüşüz, onlara benzemeye çalışıyoruz. Bizim ahlâkımız var, bizim kendi örfümüz var, dinimiz var, töremiz var, mazimiz var, şanlı bir mazimiz var.

Şanlı mazimiz kötü, Osmanlılar kötü, Saltanat, hilâfet kötü.... Bunların engizisyonları yok, bunların işkenceleri yok, bunların gaddarlıkları yok, bunların zulümleri yok... Hepsi siliniyor. Onlar iyi, bizim bütün şanımız, şevketimiz kötüleniyor. İnanan inanıyor... Yâni bizim ahalimizin anket yapmışlar, anketleme metoduyla bin kişiyi sorguya çek, hepsi inanıyor.

Bu neden? Milli eğitim programı böyle yapmıştır da ondan. Böyle uydurulmuştur, ayarlanmıştır. Çocuklara öğretiliyor: Osmanlı mı, boş ver yâ... Mâzî mi, bırak yâ...

Dedelerimiz işte kılıcı çekmişler, adam kesmekten başka bir şey yapmamışlar...

Bilmiyor. Edebiyatta, musikide, medeniyette, ahlâkta, insanlıkta neler yaptığından haberi yok... Dedesini savunmuyor, dedesinin aleyhin-

de... Yeni nesil ecdâdının aleyhinde... Avrupa-
lıya hayran...

Yâhu sen, bu hayran olduğun heriflerin
ciğerini bir bilsen, içinin ne kadar kötü
olduğunu bir bilsen... Bizim şu memleketin
işlerini karıştıranlara bakın! En yeni, en
son... Diyarbakır'da çatışma çıkmış, orada üç
tane hükümlüyü öldürmüşler. Almanya'da,
Onları Türk ordusu öldürdü diye televizyonda
öyle yayınlamışlar. Domuz gibi bilirler neyin
ne olduğunu, ama aleyhimizde propaganda
yaparlar.

Yâ, zaten eskiden buraları benim dedemin
toprağı idi. Bizimle savaşıp, memleketimizi
parçaladılar. Suriye Osmanlının Şam eyaleti...
Irak bizim Bağdat eyaletimiz... Aslında bizim
kardeş olmamız lâzım!.. Bizim petrolerimizi
kendileri sömürüp gidiyorlar.... Şimdi biz
birazcık Irak sınırına girdik diye kıyamet
kopuyor, velvele, gürültü patırtı... Yâni işin
iç yüzünü bilmesek... Vay ne kadar kötü
milletmişiz diyeceğiz. Yâni anlayın işlerin ne
kadar ters olduğunu...

Antakya'yı hristiyanların müslümanlardan
aldıkları zaman yaptıkları zulüm, unutulacak
bir zulüm değil. Vahşet, insanlık dışı işler. Asla
unutmayalım!

Gidelim Antakya'ya, toplantılar yapalım,
konferanslar verelim! Ebû Ubeydetü'bnü Cerrâh
Hazretleri'nin hayatını anlatalım! Onun orayı
fethettiği zaman, fethettiği için fetih şenlikleri
yapalım! Bir de hristiyanların orayı 353 hicrî

yılında müslümanların elinden aldıkları zamanki zulümlerini anlatalım, millet bilsin...

(*Sümme'stürdet senete seb'in ve seb'îne ve erbaamieh*) Sonra,

477 yılında el-hamdü lillâh kâfirlerden alındı. Antakya gene müslümanların eline geçti. Ne kadar olmuş?.. 124 sene kâfirlerin elinde kalmış, sonra müslümanlar gene almış. Kimler aldı?.. Elhamdü lillâh, Salâhaddin-i Eyyûbiler filan aldılar. Selahaddin Eyyûbî de, bizim bu Silvan'da camisi filân var... Görünce çok sevindim, hoşuma gitti, ziyaret ettim. Yâni bizim memlekette camisi bile bulunan, bizim memlekette hayrı, hasenâtı bulunan mübarek bir komutan...

Amma çok şuur eksikliği var. Biz şimdi birtakım sosyal çalışmalar yapalım derken, dergiler çıkardık, kadınlarla ilgili çalışmalar yaptık, bir de çevre ve kültür dernekleri kurduk. İşte kültür derneklerimizin de, bu gibi şeyleri işlemesi lâzım. Yâni, Antakya'da yapılacak program için ne yapacak?.. Ebû Ubeydetü'bnü Cerrâh Hazretleriyle ilgili orada bir konferans verebiliriz. Onun fethettiği zamanı bulacağız. Onun kurtuluş fethinin vaktini bulacağız.

Hristiyanların eline geçtiği zaman neler oldu?.. Tarihler açık açık hepsini anlatıyor. 353 yılında hristiyanlar orayı ele geçirdiği zaman ne çocuk tanımışlar, ne kadın tanımışlar, ne ihtiyar demişler, ne genç demişler; hepsini kılıçtan geçirmişler. Onu bilecek millet... Bu zalimlerin zulmünü bilecek, mazlumları anacak, dua

edecek. Sonra?.. 477 senesinde, 124 sene fasıladan sonra, tekrar müslümanların eline geçmiştir.

Gene kâfirlerin eline geçebilir. Neden?.. İçten çalışmalar var, misyonerlik çalışmaları var, hristiyanlık çalışmaları var, orada kilise kurma çalışmaları var. Orada hristiyan olmadığı halde, bu papazların orada organizasyonu var. Yâni, hayalî Bizans'ı canlandırmak için orada çalışmaları var.

Konya'da hristiyan yok, orada kilise çalışmaları var. Anadolu'nun eskiden kendilerine göre nerelerinde ne varsa, onu ihya etmek için, dayanıyorlar hristiyan devletlere; onlar da onlara devlet başkanı muamelesi yapıyor, şımartıyor, her türlü parasal desteği veriyor. Bizim memleketimizi yağmalamak ve parçalamak için var güçleriyle çalışıyorlar. Eğer biz bunun farkına varmazsak, alevi-sünnî diye birbirimizi kırırsak, Türk-Kürt diye birbirimizi kırırsak, muratlarına erecekler.

Ama işin farkına varıp da, “Ya bizim birbirimizden farkımız yok, biz müslümanız. Müslümanlar birbirlerinin kardeşidir.” dersek, onların oyunlarını bozmuş oluruz.

Bir de şey çıktı: Kökten dincilik, laiklik. O da ayrı bir şey. Nereye varır?.. Cezayir'e varır. Cezayir'deki fecî işkencelere varır. Bugün gazetelerde okudum, tüylerim diken diken oldu. O da bir çeşit ayrılık... O da askeri müslüman millete karşı kışkırtmak, milleti askere karşı kışkırtmak...

Müslümanlık sadece namaz kılmak değildir; her türlü hayrı desteklemek ve her türlü şerri de engellemektir.

Antakya ile ilgili bunları yazmış. Burada neyi öğrendik?.. Ebû Ubeyde ibni'l-Cerrah Hazretleri'nin Antakya fatihi olduğunu öğrendik. RA, şefaatine Allah bizi erdirdin. İnşallah Antakya'da konferanslar yapmak da nasib olsun; bir.

Ondan sonra, hicrî 353 senesinde gelmişler haçlılar istila etmişler, topraklarımıza girmişler, orayı fethetmişler, almışlar, katliam yapmışlar. Sonra onların elinde 477 senesinde tekrar fethedilmiş. Kim fethetmiş?.. Kudüs'ü kurtaran Salâhaddin-i Eyyubî Hazretleri mi, başkası mı?.. Onu da öğreneceğiz. Bir dahaki haftaya araştırmağa imkânı olanlar araştırınsınlar, gelsinler. Bir dahaki haftaya bunları incelesinler. Ders böyle takib edilir. Ev ödevi olur, herkes çalışma yapar.

Sonra bu tarihleri miladiye çevirsinler. 353 hicrî ne ediyor, 477 hicri ne ediyor, onları da çalışsınlar.

Bunları niçin söyledik?.. Aslen Kûfe'dendi, sonra Antakya'ya nakletmişti bu zât. Kim?..

Abdullah ibn-i Hubeyk ibn-i Sâbık el-

Antâkî. Sâbık ne demek?.. Koşan demek, müsabaka yapan, hayra koşan demek... Dedesinin adı oymuş.

وَطَرِيقَتُهُ فِي التَّصَوُّفِ طَرِيقَةُ النُّورِيِّ فَإِنَّهُ
صَحِبَ أَصْحَابِهِ

(*Ve tarikatühû*) Yâni, bu Abdullah ibn-i Hubeyk'in tarikatı, (*fi't-tasavvufi*) tasavvuftaki yolu (*tarikatü'n-nûriyyi*) *Nûri'nin yoluymuş*. Geçtiğimiz derslerde tercüme-i hali okunan şahıslardan, Ebü'l-Hüseyni'n-Nûrî Hazretleri var, onun tarikatindeymiş. (*Feinnehû sahibe ashâbihî*) Çünkü o Ebü'l-Hüseyn-i Nuri'nin ashabıyla, yâni yetiştirdiği insanlarla alâkası var, onlarla beraber olmuş, onların sohbetine devam etmiş. Tarzı, tarikatı onların tarzındaymış.

وَأَسْنَدَ الْحَدِيثِ

(*Ve esnede'l-hadîs*) Hadis de rivâyet etmiş bu zât. Yâni bu eski mutasavvıflar, câhil filan olmuyorlardı; alim oluyorlardı, müfessir oluyorlardı, muhaddis oluyorlardı, müctehid oluyorlardı, fakih oluyorlardı. Bu zâtlar büyük zâtlardı.

Hadisle de meşgul olmuş, hadis rivâyet etmiş, isnâd etmiş yâni. İsbat ediyor, bir hadisini söylüyor burada:

حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَثْمَانَ الْوَاعِظَ بَبْغَدَادَ
 حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ
 بْنُ حُبَيْقٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ أَسْبَاطٍ حَدَّثَنَا حَبِيبُ
 بْنُ حَسَّانَ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ
 مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي
 بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا وَذَكَرَ الْحَدِيثَ

TS. 141/1 (*Haddesenâ umerü'bnü ahmede'bni usmâne'l-vâiz*) Bu zât bize hadis olarak rivâyet etti ki, bu hadis-i şerifi, kitabı yazan Ebû Abdurrahmân es-Sülemî'ye bu şahıs söylemiş: Ömerü'bnü Ahmede'bni Osmân el-Vâiz. Şimdi o rivâyet etmiş, (*bi- bağdâd*) *Bağdat'ta rivâyet etmiş. Bu hadis-i şerifi, bu kitabı yazan şahıs, o şahıstan Bağdat'ta yazmış, öğrenmiş. Bu şahıs kimmiş?..*

Aşağıdan okuyalım. Çünkü çok hoşuma gitti bu şahıs. Yâni, kitabın yazarına bu hadisi nakleden şahıs, çok hoşuma gitti. Bir dahaki haftalar inşâallah, bunun hakkında da araştırma yapıp size bilgi vereyim. Dinleyin şimdi, bakalım:

c. İbn-i Şâhin Hakkında Bilgi

عَمْرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ أَحْمَدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ
أَيُّوبَ بْنِ أَزْدَادِ بْنِ سِرَاجِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَبُو
حَفْصِ الْوَاعِظِ الْمَعْرُوفِ بَابِنِ الشَّاهِينَ أَصْلُهُ مِنْ
مَرَوْ وَهُوَ مِنْ كُورِ خُرَّاسَانَ وَاسْتُوطنَ بَغْدَادَ وَوُلِدَ
فِي صَفْرِ سَنَةِ سَبْعٍ وَتِسْعِينَ وَمِائَتَيْنِ صَنَّفَ ثَلَاثَ
مِائَةِ مُصَنَّفٍ وَثَلَاثِينَ أَحَدَهَا التَّفْسِيرُ الْكَبِيرُ
أَلْفَ جُزْءٍ وَالْمُسْنَدُ أَلْفَ جُزْءٍ وَخَمْسَ مِائَةٍ وَ
التَّارِيخُ مِائَةٌ وَخَمْسِينَ جُزْءًا وَالزُّهْدُ مِائَةٌ جُزْءٌ
وَكَانَ ثِقَةً مَأْمُونًا مَاتَ يَوْمَ الْأَحَدِ الثَّانِي عَشَرَ
مِنْ ذِي الْحِجَّةِ سَنَةِ خَمْسٍ وَثَمَانِينَ وَثَلَاثَ مِائَةٍ

(Ömeri'bnî ahmede'bnî usmâne'bnî
ahmede'bnî muhammedi'bnî eyyûbe'bnî
ezdâze'bnî sirâce'bne abdirrahman, ebû hafs,
el-vâiz el-maruf ibni şâhîn) Epeyce sülalesi,
soyu sopu ma'ruf bir kimse. Vaiz diye tanınıyor.
Vaaz eden kimse... Asıl tanınmış şekli İbn-i
Şâhîn diye tanınmış. El-Ma'rûf ibn-i Şâhîn.

İsmi ne? Ömer. Babasının adı ne? Osman. Onun
babasının Ahmed. Onun babası Muhammed.
Onun babası Eyyüb. Onun babası Ezdâd, Onun
babası Sirâc, onun babası Abdurrahman.

Künyesi *Ebû Hafs* imiş. *Zaten umûmiyetle
Ömer ismi oldu mu, bakıyorsun karşına künye
olarak Ebû Hafs geliyor. Çünkü, Hazret-i
Ömer Efendimiz'in de kızının adı Hafsa idi.
Peygamber Efendimiz'e verdiği kızının adı.
Ondan dolayı Ömer isimli kimseler Ebû Hafs
künyesini alıyorlar. Demek ki, oğlu olduğu
zaman Hafs adını veriyor, kız olsaydı Hafsa
diyecekti. Künyesi böyle oluyor. O da hatırınızda
kalacak. Ebû Hafs Ömer ibn-i Ahmed ismi. Ama
nasıl tanınmış?.. İbn-i Şâhîn, Şâhin oğlu diye
tanınmış.*

Şimdi bunun kim olduğunu okuyalım: (*Asluhû
min mervruz*) Aslı Mervrûz'dan imiş. Mervrûz,
Horasan'da bir şehir adı. Horasan'dan imiş aslı
İbn-i Şâhin'in. (*Min kûri hurâsan*) Horasan'ın
şehirlerinden bir şehir. (*Ve'stavtana baġdad*)
Baġdat'ı vatan edindi. Yâni Horasanlı ama,
gelmiş Baġdat'a yerleşmiş İbn-i Şâhîn. (*Vülide
fî safer, senete seb'in ve tis'îne ve mieteyn*)
297 senesinde, Safer ayında Baġdat'ta doğmuş.

Safer ayı hangi aydır Araplarda?.. Muharrem birinci ay, Safer ikinci ay. Ondan sonra?.. Rebîü'l-evvel, Peygamber Efendimiz'in doğduğu ay, üçüncü ay. Muharrem, Safer, Rebîü'l-evvel. Biz Safer'e Sefer diyoruz ama, *sad olduğu için Safer demek daha doğru.*

Safer ayında doğanlar, sefer diye adlandırılırlar. Yâni arkadaşlarınızdan belki Sefer adında olan kimse vardır. Niye o ismi vermişlerdir? İşte o ayda doğana Sefer derler. Muharrem ayında doğana Muharrem derler, Safer ayında doğana Sefer derler, Ramazan ayında doğana Ramazan derler, Kadir gecesinde doğana Kadir derler, Abdülkadir derler, Receb'de doğana Receb derler, Şa'ban'da doğana Şaban derler. Halbuki bunlar ay ismi. Yâni, o ayda doğduğu için o ismi veriyorlar.

297 senesinde Safer ayında doğmuş.

(Sanefe selâse miete musannifin ve selâsîn) 330 tane eser yazmış. Bu adam Ebû Hafs İbn-i Şâhîn, Mervrûzlu olup da Bağdat'a yerleşmiş olan şahıs.

Muhterem kardeşlerim! Bir eser yazmak, bir eseri okumaktan çok çok, çok daha zordur. Eser yazıyorsun, herkesin tenkidine sunuyorsun. Çok zordur eser yazmak... 330 tane eser yazmış. Acaba biz 330 tane eser okuduk mu? 330 sayfa okuduk mu?.. Kur'an-ı Kerim'i acaba herkes tamamen okumuş mu?.. Hatmetmiş mi?

(Ehadühâ et-tefsîrû'l-kebîr) Bu 330 tane eserinden bir tanesi, *Tefsîr-i Kebîr*'dir. *Kebîr* ne demek?.. Büyük demek. *Ekber* ne demek?..

Daha büyük veya en büyük demek... *Tefsîr-i Kebîr* denen büyük tefsir yazmış. İbn-i Şâhîn'in *Tefsîr-i Kebîr*'i... Şimdi bunun ben tabii peşine düşeceğim, alacağım. Bu İbn-i Şâhîn'in büyük tefsiri neredeymiş, dünyanın hangi köşesindeymiş; peşine düşeceğim.

Bak kelimeyi iyi dinle: (*Elfe cüz'in*) 1000 cüz... 1000 cüzden müteşekkil *Tefsîr-i Kebîr*'i varmış. 1000 cüz kaç sayfadır, kim bilir. En aşağı, cüz denmesi için bir fasıldır... 1000 cüzlük tefsir kitabı yazmış. Maşâallah! Allah râzı olsun...

(*Ve'l-müsned elfi cüz'in ve hamsi mieh*) Bir de hadis kitabı yazmış, *Müsned* yazmış, 1500 cüz. Tefsir kitabından %50 daha fazla. Tefsir kitabı 1000 cüz, hadis kitabı 1500 cüz... (*Ve't-tarîh miete ve hamsîne cüz'en*) 150 cüz de bir tarih kitabı yazmış. İbn-i Şâhîn'in bir de tarih kitabı var. (*Ve'z-zühde mieti cüz'in*) 100 cüzlük *Kitâbü'z-Zühd* diye, zühde dair bir kitap yazmış.

Biz bizim Sehâ yayınları arasında kocaman bir kitap, bunun gibi kalınlıkta, Abdullah ibn-i Mübarek Hazretleri'nin *Kitâbü'z-Zühd ve'r-Rekâik'ını neşrettik. Okuyun, o bir hadis kitabıdır, güzel bir kitaptır.*

Bu da böyle *Kitâbü'z-Zühd* yazmış. Kaç cüz? 100 cüz. (*Ve kâne sikaten me'mûnen*) İbn-i Şâhîn, güvenilen bir insandı, itimada şâyân bir insandı, sağlam bir insandı. Yâni şimdi insan eser yazar ama, eseri bakalım sağlam mı?.. Yâni yumurta aldın ama, yumurta bakalım taze mi, bayat mı?

Bir keresinde ben fakülteden eve geldim, evde yemek yokmuş. Dışarı çıktım, köylü, kasketini giymiş, sepetin içine, samanların arasına yumurtaları dizmiş, "Yumurta!" diye bağırıyor.

“—Ver on tane, götürelim!” dedim.

Bembeyaz, pırıl pırıl yumurtalar. On tane yumurta aldım, eve getirdim. Hanım tavaya yağ koydu., yumurtayı tık kırdık, boş...

Tık kırdık, boş... Onu da boş çıktı.

Hemen ben dışarı fırladım. Fırladım ama, adam on taneyi satar satmaz dolanmış, kaçmış. Bayat yumurtaları yıkamış yıkamış, allamış, başına kasketi geçirmiş, sepetin içine samanları koymuş. Yâni ben köylüyüm, köy yumurtası, taze yumurta satıyorum diye... On tane yumurtanın onu da boş.

Yâni bir kitap yazıyorsun sen, yazarsın ama, yumurta gibi çürük olur, boş olur, yenmeyecek gibi olur.

Ne diyor?.. (*Kâne sikaten me'mûnen*) Sika ne demek?.. İtimada şâyân demek, sağlam demek. Yâni ravinin güvenilir olanı demek. *Me'mûn*, kendisine güvenilen demek. Demek ki, adam sağlam bir şey...

Bak bu kitap da öyle. Bu kitap da ne söylüyorsa, hepsinin kaynağını gösteriyor. Sağlam kitap... Yâni biz burada evliya menakıbına dair palavra okuyabilirdik:

“—Şöyle yapmış, havalarda böyle uçmuş, şöyle yapmış, eliyle şöyle etmiş.”

Dur bakalım, dur, ne oluyorsun böyle! Yâni sağlam mı, çürük mü? Nereden aldın bu rivayeti?..

Falanca adam şöyle yapmış, filanca adam böyle yapmış... Dinliyorum ben...

Cuma günü bir yerde vaazdaydık. Hepsi

yanlış... Ali dediği Veli, Veli dediği deli... Yâni yalan yanlış rivayetler... Olmaz ki! Söylediği şey sağlam olacak insanın.

(*Mâte yevmü'l-ehadi*) Yevmü'l-ehadde ölmüş. Hangi gün *yevmü'l-ehad*?.. Pazar günü. Pazar gününün adı *yevmü'l-ehad*, pazartesinin adı *yevmü'l-isneyn*. İsneyn gecesinde doğdu Peygamber Efendimiz, biliyorsunuz. Yâni pazarı pazartesine bağlayan pazartesi gecesi oluyor. Pazar günü ölmüş.

(*Es-sâniye aşare min zi'l-hicceh*) Zilhicce ayının 12'sinde ölmüş. Zilhicce hangi ay?.. Hac yapılan ay. Zilhiccenin 9'unda hacılar Arafat'ta bulunurlar, Zilhiccenin 10'u bayram günüdür, bayramın biridir, 11'i bayramın ikisidir. 12'si bayramın üçüncü günüdür. Demek ki Kurban Bayramı'nda ölmüş. Aklınızda kalsın: İbn-i Şâhîn Kurban Bayramı'nda ölmüş.

Bakın, insan böyle öğrendiği ilmi kafasında evirip çevirirse, hafızada kalır. Hafızada kalma kanunlarından biri ilmi evirip çevirmektir. Evirip çevirmezsün unutursun. Hangi yılda doğmuştu, unuttu... Hangi şehirde doğmuştu, unuttu... Künyesi neydi, unuttu... Adı neydi, unuttu... Memleketi neresiydi, unuttu... Evirip çevirdi mi, unutmaz. Bir dahaki hafta sorarım, bakalım kaç kişi bilebilecek?

Pazar günü ölmüş. Kurban Bayramı'nda, 12 Zilhicce gününde vefat etmiş. (*Senete hamsin ve semânîne selâsemieh*) 385 senesinde vefat etmiş. Kaçta doğmuştu?.. 297'de... 88 sene yaşamış. İki tane sekiz. O da hatırınızda kalsın. İşte böyle alimler yetiştirmiş İslâm alemi.

Görün be, ne düşünecekseniz düşünün, ibret alın! Onlar yazmışlar, bize geliyor vazife olarak onları okumak... 1000 cüzlük tefsir kitabı yazmış mübarek, hem de güvenilen bir insan, sağlam bir kimse... 1500 cüzlük hadis kitabı yazmış, güvenilen bir insan...

297 senesinde doğmuş, 385 senesinde vefat etmiş. Kurban Bayramı'nda, 12 Zilhicce Pazar günü vefat etmiş. Böyle bir mübarek insan...

Allah o adlarını andığımız mübareklerin, büyüklerin şefaathlerine erdirsin... Cennette onlarla beraber eylesin...

“—İşte bak, hani akşamları camide konuşuyorduk ya, işte buymuş!” diye Allah cennette karşılaştırsın...

Ebû Ubeyde Efendimiz'le, İbn-i Şâhîn isimli zatla, cümle alimlerle, sâlihlerle cümlemizi Allah cennette buluştursun... Allah cümlesinin derecelerini yüksek eylesin, aziz ve sevgili kardeşlerim!..

Fâtihâ-i Şerîfe mea'l-besmele!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

04. 1995 - İstanbul

[Bütün TASAVVUF SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

